

Roskilde
University

Jerusalem-koden hos tre nordiske nobelpristagere

hvordan bidrog deres ideer til skabelse af den nordiske nationalstat i det 20. århundrede?

Christoffersen, Lisbet

Publication date:
2016

Document Version
Andet version

Citation for published version (APA):

Christoffersen, L. (2016). *Jerusalem-koden hos tre nordiske nobelpristagere: hvordan bidrog deres ideer til skabelse af den nordiske nationalstat i det 20. århundrede?*. Paper præsenteret ved Tracing 'Jerusalem' in Nordic Societies 20th century, Oslo, Norge.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

En nordisk Jerusalem kode?

Hvilken vision for det nye nordiske samfund kan vi læse ud af tre nordiske nobelpristagere i litteratur ved 1900-tallets begyndelse?

Lagerlöf, Undset & Jensen

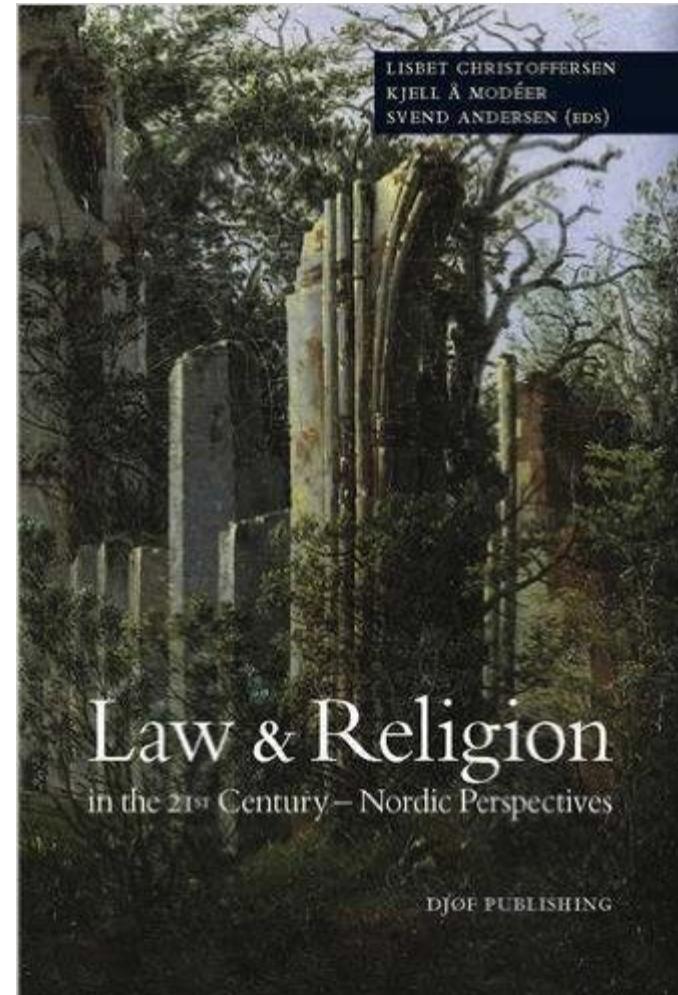
Seminar-bidrag MF/Oslo 2 dec 2016

Law, Religion & Ethics in the Nordic Societies

NordForsk-funded research project 2003-
2007

Offentlig religion - Privat tro - Fællesskabs-
orienteret praksis.

Et nyt fokus på religionens betydning for
retten – også i Norden.

Protestant Legacies in Nordic Law:

Uses of the Past in the Construction of
Secularity of Law. HERA funded 2016-2019

<http://teol.ku.dk/pronola/>

<http://heranet.info/>

KU (Christoffersen, Gregersen, Mejrup)

UiO (Rasmussen, Tønnessen, Øyrehaugen
Sunde, Årsheim)

UU (Lind, Wejryd, Modéer, Enkvist)

Åbo (Slotte, Knuutila, Bastubacka)

Göttingen (Heinig, Kaufmann, Monsenius)

Tracing the Jerusalem Code: Christian Cultures in Scandinavia

Jerusalem in Medieval Scandinavia (ca 1000-1500)

Jerusalem in the Lutheran kingdoms of Denmark-Norway and Sweden (ca 1500-1700).

Jerusalem in the Eyes of Scandinavian Revivalists and Travellers (ca 1800-1920).

- Jerusalem as a Political and Religious Allegory
- Reestablishment of the Holy City, Conversion of the Jews
- Jerusalem between Utopia and experienced Reality

Jerusalem i populær kulturen

<https://www.youtube.com/watch?v=xrSi2i0TmtI>

Frans Andersson og Københavns Kammerkor
1950erne – Giro 413

De forenede strengekor (de danske lægmandsbevægelser)

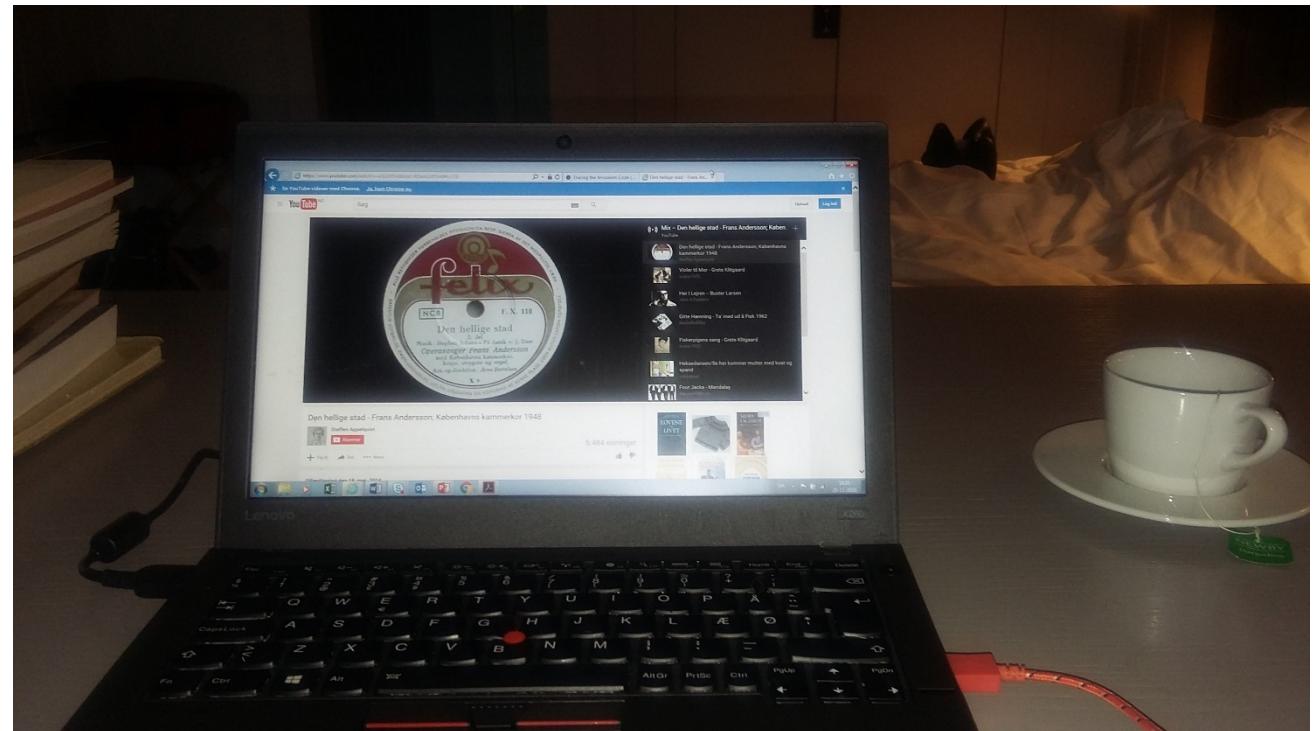
Dame Vera Lynn

Stig Rossen's årlige julekoncerter i 2010'erne

Sissel Sjölander, Koret Sanctus: Den Hellige Stad

Tabernakel koret

Ethvert Frelsens Hærs orkester

Pilgrimsvandringen

Bodil Kaalund: Den smalle vej (det er et andet billede her: den brændende tornebusk) – Kaalunds billedbibel – Museet for Religiøs Kunst, Lemvig,
<http://www.mfrk.dk/>

Altinget, Island, år 1000 og år 2013

Det juridiske Fakultet, Haskoli Islands,
indgangsportalen

Law & Literature

Mit spørgsmål er altså: påvirker litteraturen rettens styresystem?

Eller påvirker litteraturen den måde, hvorpå retten bliver udviklet og modtaget (meso eller overflade niveau)?

Et styresystem (operativsystem) er den centrale software på en computer, som håndterer computerens forskellige enheder og funktioner. Styresystemet gør det muligt at afvikle programmer, lagre data og udnytte maskinens ressourcer. Eksempler på styresystemer er Microsoft Windows og Linux.

Nordiske nobelpristagere i litteratur:

Fire generationer:

1. 1880erne og 1890erne. Moraldebatten og selvstændighedstiden
2. Tre konger højt mod nord, istid i Norden og hver sine visioner – men også fælles projekter
3. Socialdemokratiets moderne samfund
4. Nutidens globalisering og pluralisering

1. Bjørnson (1832-1910): 1903
2. Selma Lagerlöf (1858-1940): 1909; Sigrid Undset (1882-1949): 1928; Johs V. Jensen (1873-1950): 1944 (samt Heidenstam, Pontoppidan, Hamsun & Karlfeldt)
3. Lagerkvist (1891-1974): 1950; Laxness (1902-1988): 1955; Blixen (1885-1962/1959); Johnsen (1900-76) & Martinson (1904-78): 1974
4. Tranströmer (1931-2015): 2011

Espedal og Jensen:

Johannes V. Jensen: "Myggene", i *Myter*, Samlet udg v Aage Marcus, 1946, Gyldendal Nordisk forlag, s 10-17

Thomas Espedal: *Året*, Batzer og co, 2016 (dansk oversættelse), s xx

"mens den sorte koghede Nat laa om mig som Dampen i en Badstue,sov jeg virkelig ind.
Næste Morgen vaagnede jeg i lld og Sved. Mit Ansigt var som koppet med brændende Knuder, jeg saa mig i Spejlet med det ene Øje og vidste ikke hvad jeg skulde tro eller tænke – det andet Øje var totalt lukket til. ..Banden plyndret mig for et Fingerbøl fuldt af Blod, med bredfuldt Maal!"

"jeg må have sovet i nogle timer for da jeg forsøgte at stå op var hænderne og fødderne røde af utallige stik som florerede over hele kroppen så mange bylder og stik at jeg blev liggende med en følelse af at kroppen havde feber og efterhånden kom feberen også jeg var blevet syg"

J.F. Willumsen: Jotunheim (1892-93)

Willumsen levede 1863-1958 og malede til det sidste.

Han har malet flere serier af ikonografiske malerier tilhørende hovedværker i de pågældende perioder.

I samme periode som dette store, monumentale maleri af norsk grundfæstethed finder vi et keramisk værk, kaldet Familievazen (1891).

Hver af Willumsens perioder kan knyttes sammen med hver af de tre hustruer. Her lægges fundamentet, som man ser., sammen med billedhuggeren Juliette Meyer, 1890-1898 (skilsisse 1903), med hvem han fik to sønner, 1891 og 1895.

Willumsen: Bjergbestigersken (1904)

Billedet hænger sammen med et billede af en mandlig videnskabsmand (kemiker) på Nordisk Kollegium som sindbillede på den nye nordiske videnskabelighed hvor også kvinder har adgang til videnskabens højder.

Men realiteterne viser sig i billeder som Naturskræk. Efter stormen (1916) og Aftensuppen (1918)

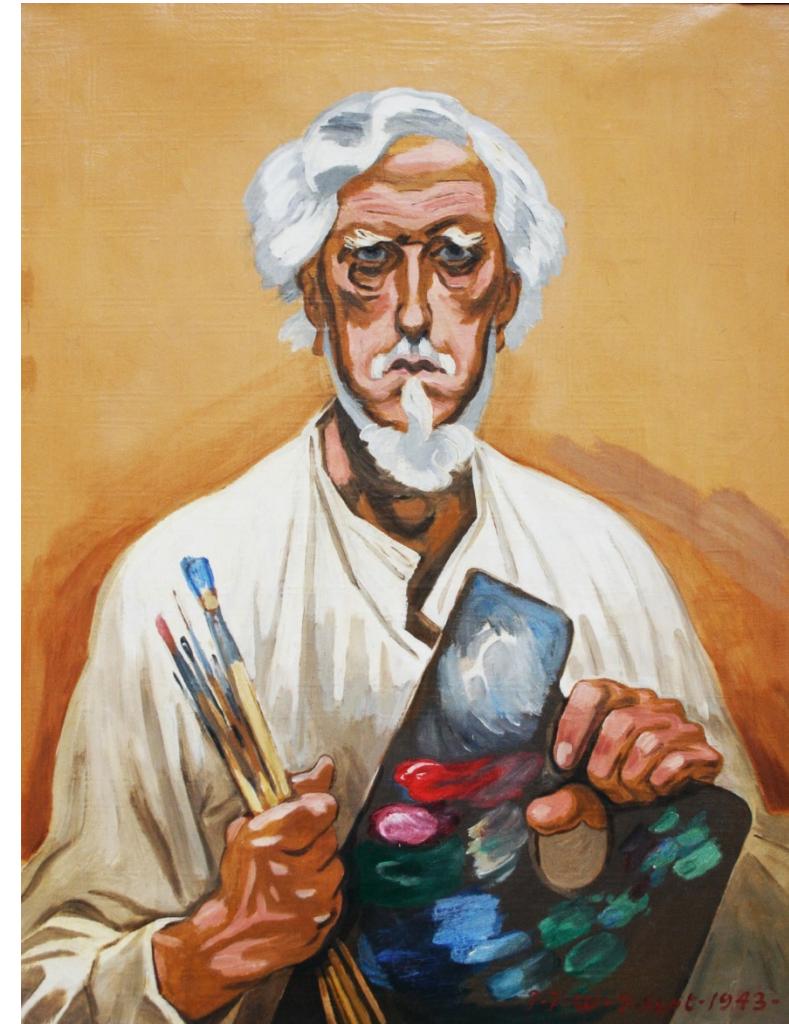
Denne periode gennemleves med den anden hustru, billedhuggeren Edith Wessel, som Willumsen havde mødt i 1897, da han var kunstnerisk leder på porcelænsfabrikken Bing&Grøndal. Samlivet ophørte 1928. I dette forhold er to døtre, født 1906 og 1909.

J.F. Willumsen: selvportræt på 80 års dagen (1943)

Forud var bl.a. gået et meget sigende triptykon, kaldet Tizian døende, bestående af Tizian døende, stenstatuen og himmelgåden (1935, 1937 og 1938).

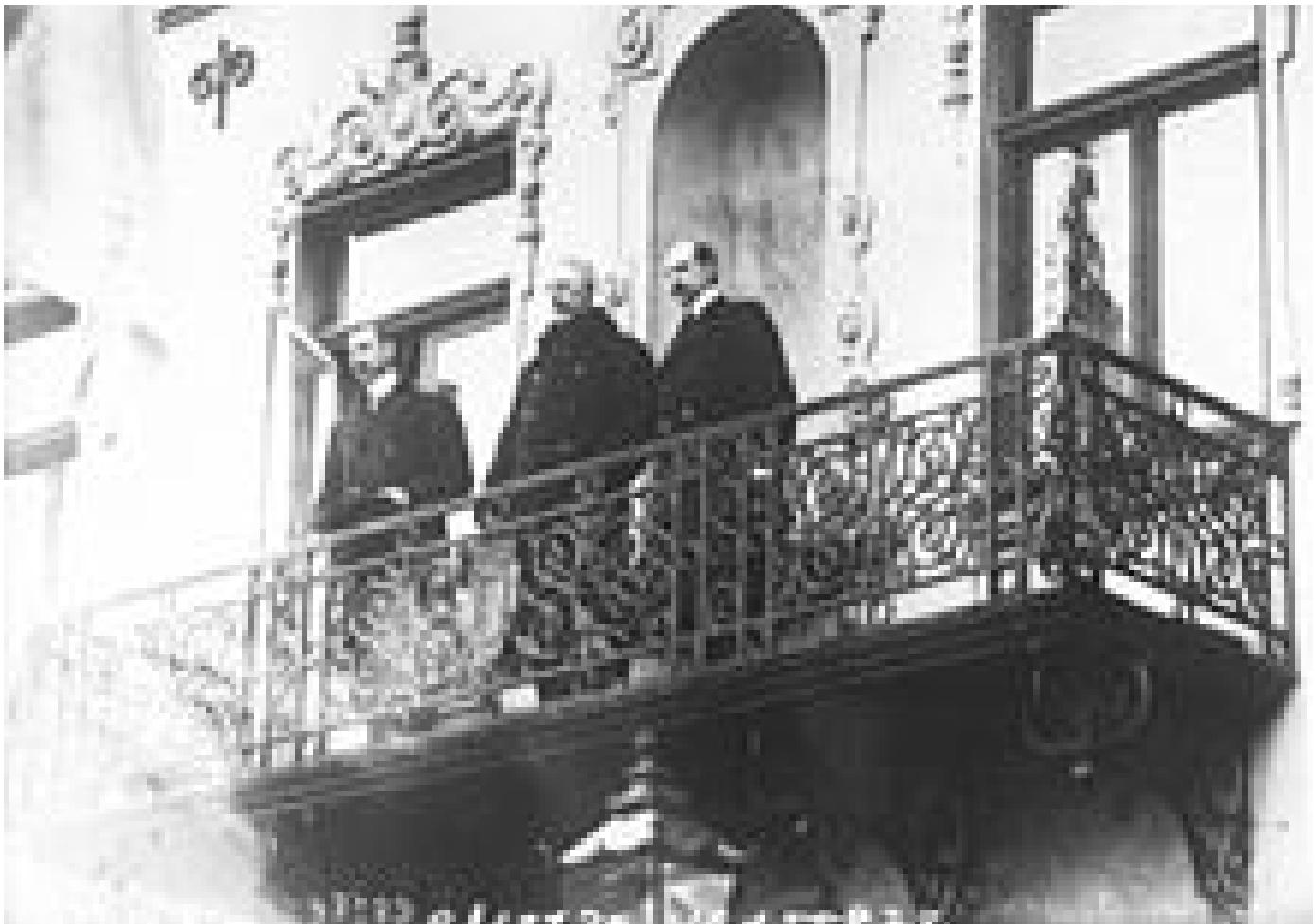
Disse malerier, i helt andre farveskalaer, er blevet til i løbet af forholdet fra 1930 til den franske danserinde og malerinde Michelle Bourret

TreKongeMøde Malmö 18-19 Dec 1914

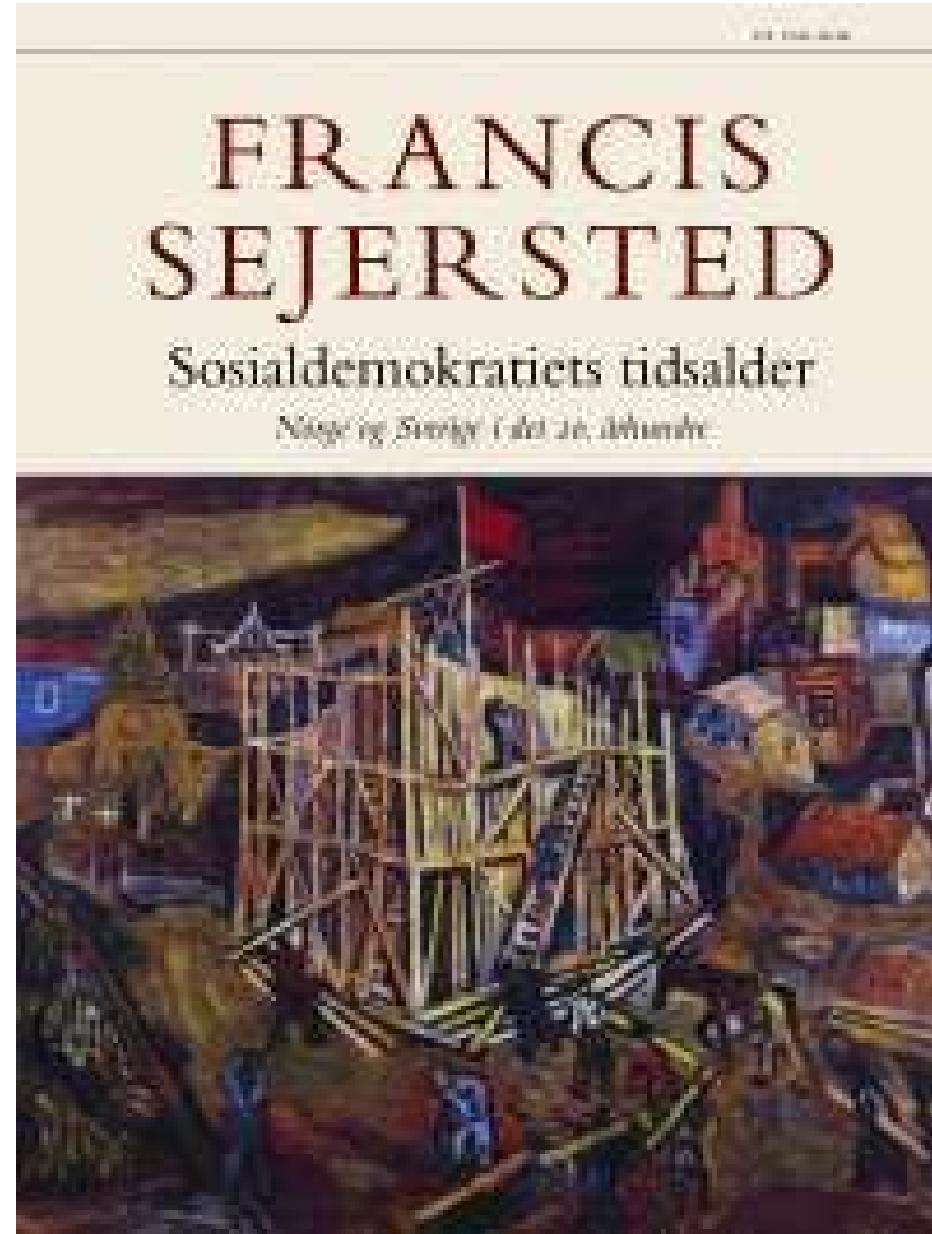
Fælles nordisk neutralitets- og handelspolitik under første verdenskrig. Fulgt op af lignende møde i Oslo november 1917.

Jf. også Konghelle 1101:

Fire overskrifter:

1. Drømmen om
fremtidslandet
2. National Integration og
identitet
3. Nordisk socialpolitik: Hjælp
til selvhjælp og
universalisme
4. Revolution eller
reformisme

Kvinders offentlige rettigheder: Menighedsråd DK 1903

Kommune N 1907

Kommune DK 1908

Kommune S 1918

Storting N 1913

Rigsdag DK 1915

Riksdag S 1921

Den nordiske ægteskabsmodel:

Gifte kvinders økonomiske
selvstændighed Sverige (1874/1898);
Norge (1888); Danmark (1880/1899).

Bet 1913 (ægteskabs indgåelse og
opløsning); 1918 (ægteskabs
retsvirkninger).

Skilsmisse v aftale. Særråden,
særhæften og ligedeling på skifte.

Sverige: 1915 og 1920

Norge: 1918 (indgåelse og
opløsning) og 1927
(retsvirkninger)

Danmark: 1922 (indgåelse og
opløsning) 1925 (retsvirkninger)

Selma Lagerlöf (1858-1940)

Slægten, gården og familien.

Kvinden som folkehjemmets grundlag.

Manden som den, der svigter, men skal elskes.

Derfor skal kvinder have økonomisk og retlig selvstændighed og råderet.

Det ny Jerusalem er, når begge parter i folkehjemmet tager ansvar og holder fast i en gensidig forpligtelse og en åben åndelighed.

Den store samfunds-moderlighed

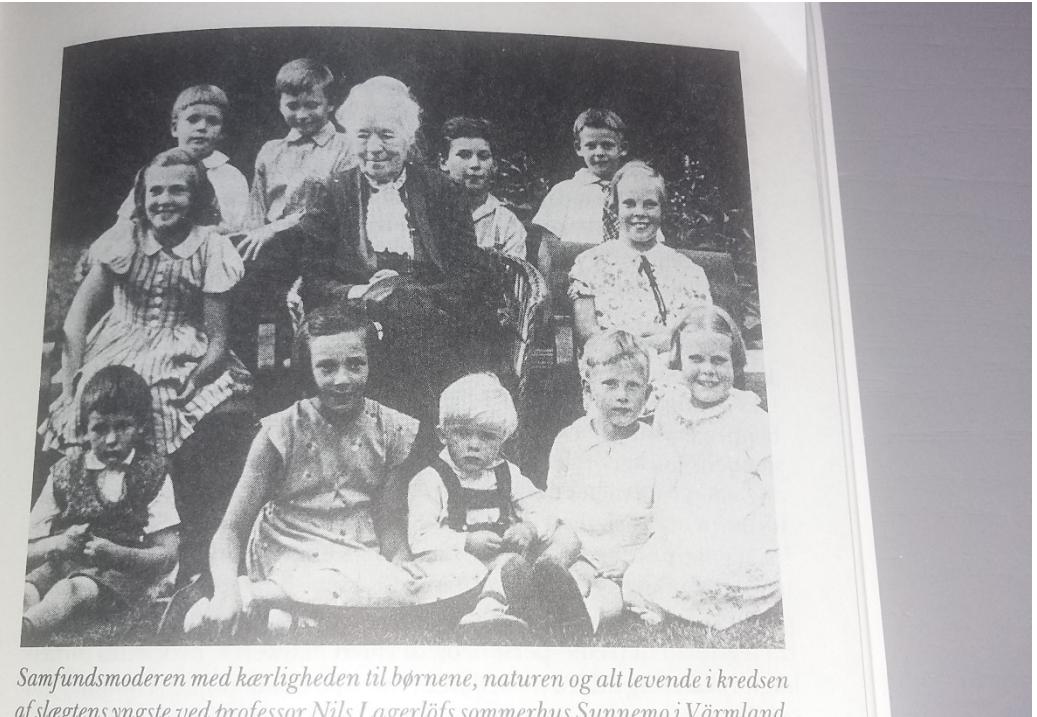
Henrik Wivel: Snedronningen. En bog om Selma Lagerlöfs kærlighed. Gad 1992, s. 234:

Samfundsmoderen med kærligheden til børnene, naturen og alt levende i kredsen af slægtens yngste ved professor Nils Lagerlöfs sommerhus i Sunnemo i Värmland

de ældre dage
g ben. Og det
kaste sig over
drænet for
barneårene
ethed.
anske mysti-
elektricitet,
ødre“, som
gt brev som
a Lagerlöf
erfaringer

erhånden
se i mine
. Jeg ved
nu ... Jeg
an mær-
og tage

et ses af
es umå-

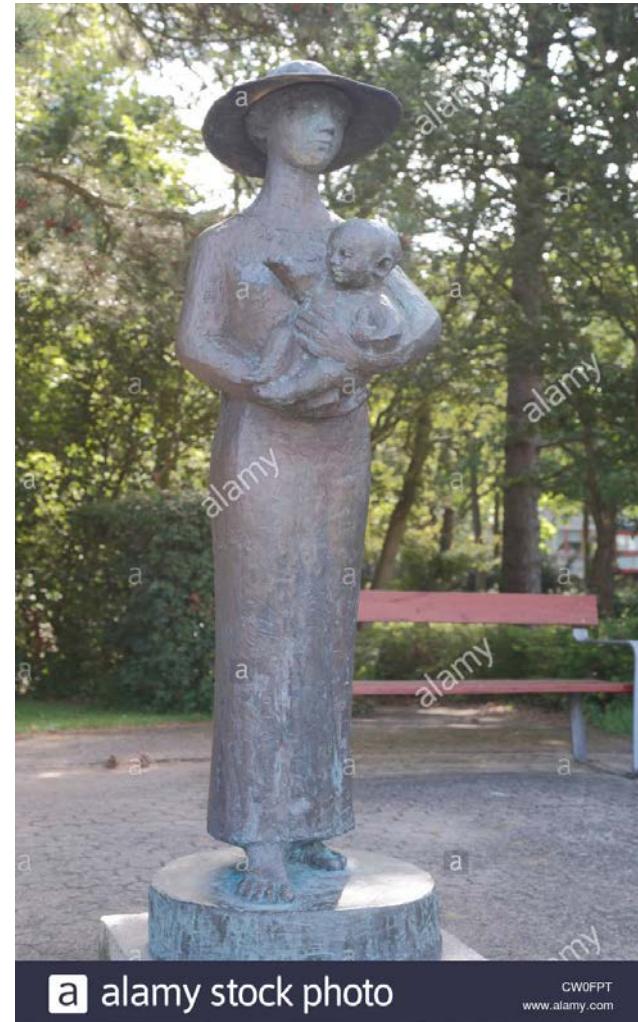
Samfundsmoderen med kærligheden til børnene, naturen og alt levende i kredsen af slægtens yngste ved professor Nils Lagerlöfs sommerhus Sunnemo i Värmland.

Sigrid Undset (1882-1949)

Kristendommen som Nordens grundlæggende kraft

Naturgivne roller for mand og kvinde

Lovgivningen må rette sig efter det

”Kristin Lavransdatter” på Sel

En ny identitet for Norge som
selvstændigt land:

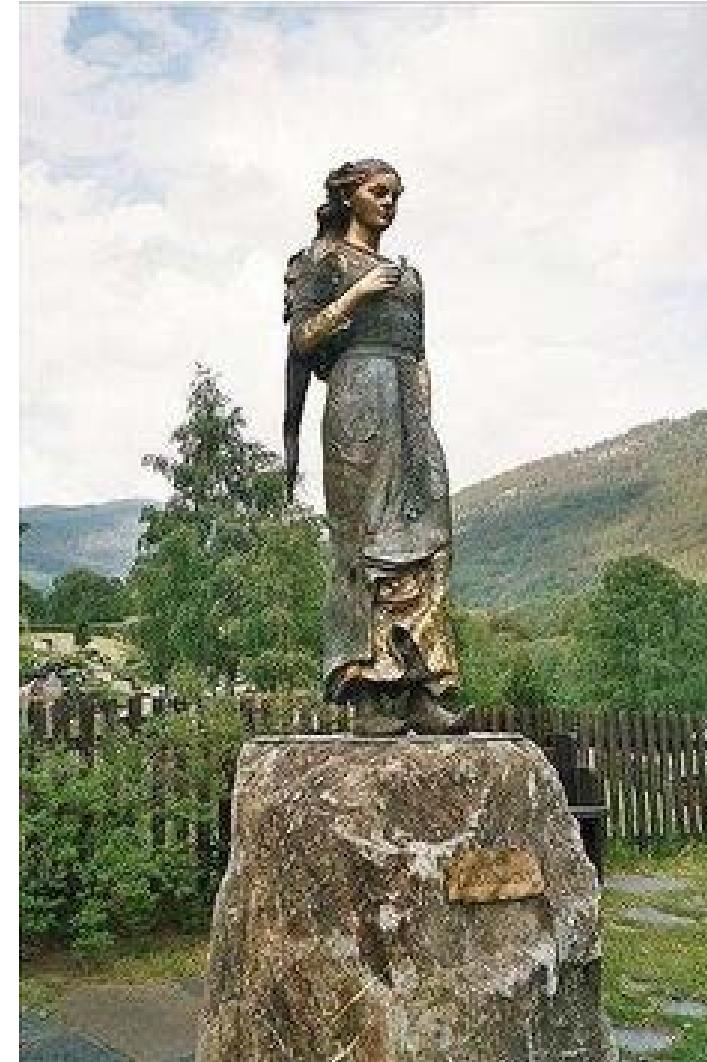
Efter den sorte død

Efter den påtvungne religion

Med pilgrimsvandring til Trondheim
og Nidaros

Med omsorg for familie, gård og
slægt

Med selvstændige kvinder, der
tager ansvar

Johannes V. Jensen (1873-1950)

Hvad hånden former, er åndens
spor;

med flint har oldbonden tømret,
kriget

Hver spån du finder i Danmarks jord

Er sjæl af dem, der har bygget riget,

Vil selv du fatte, dit væsens rod,

Skøn på de skatte, de efterlod!

Den lange rejse (1908-1922)

En moderne skabelsesberetning

Bræen

NorneGæst

Cimbrernes Tog

Christofer Columbus

Verdensomsejleren, der nok fandt Amerika, men aldrig fik stilt sin sjæls higen.

Det litterære systemskifte (1909):

Intern kamp mellem nye og gamle borgerlige tendenser og mellem strømninger i de borgerlige og intellektuelle lag, der hovedsagelig så på samtiden med et tilbageskuende, traditionsbundet blik, og de, der ganske vist kunne udtrykke skepsis over for udviklingen, men var grundlæggende præget af de radikale og demokratiske positioner.

Horatio Spafford & the Jerusalem Code

https://www.youtube.com/watch?v=AHe_qmo3gX4

Intertwinement som den nordiske ”Jerusalem”-kode

Offentlig religion
Personlig tro
Fælles praksis

Det bidrog mine tre nordiske
Nobel-pris-tagere i litteratur
til.

Tak for opmærksomheden

